

بحثی نو در نقوش قندیلی (نقوشی نمادین یا کاربردی)

نویسنده، دکتر علی سجادی

عضو هیئت علمی، پژوهشگاه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

آدرس پست الکترونیک (a-sajadi@iran.ir)

چکیده:

از ویژگی‌های هنر معماری اسلامی آن است که روح اسلام و مفاهیم عالی‌ه اسلامی در همه مظاهر آن نفوذ کرده و تعمیم یافته است. لازمه شناخت هنر و معماری اسلامی شناخت اسلام است. و بر اساس آن شناخت است که می‌توان تأثیر آن را بر هنر و صنایع و معماری استنباط نمود. این امر با توجه به پیچیدگی مباحث آن، نیازمند کشف رموز و یافتن شهود توسط هنرشناسان و محققین اهل فن است. به واسطه اینکه هنر مجسمه‌سازی و شمایل‌نگاری که در ادیان پیشین مرسوم بوده و در دوران جاهلیت پیش از اسلام در خدمت بت تراشی و بت پرستی قرار داشته است، نه تنها تحریم شده در دین اسلام بلکه حکم به بت شکنی و به نوعی شمایل شکنی شده است. و به همین خاطر است که می‌بینیم هنر اسلامی راه نویی را در پیش می‌گیرد. و در حقیقت دین باوری و ایمان و التزام هنرمند مسلمان که بر همه جنبه‌های زندگی او سیطره داشته و مبانی اصلی فکر او را تشکیل داده است. او را به سمت و سوی فراتر از طبیعت‌گرایی و ظواهر امر سوق داده و به همین خاطر است که می‌بینیم هنرهای اسلامی به صورت استلیزه و برساز شده و همچنین در قالب خطوط کوفی و تزیینی ارائه شده اند و نشانی از شمایل‌نگاری و مجسمه‌سازی در مکانهای مذهبی مشاهده نمی‌شود. به عبارت دیگر هنرمند مسلمان هنر خود را در دو سطح، یکی از منظر زیبایی‌شناسی و دیگری از منظر مفاهیم عمیق و رمز گونه و نمادین ارائه نموده است. اما بایستی توجه داشت که در راه شناسایی و معرفی این رموز و استعاره‌ها و نمادها نبایستی راه افراط را پیمود. لذا در این مقاله به بررسی و تحلیل نقوش قندیلی بکار رفته بر روی محراب‌های سنگی و کاشی و سنگ قبرها، از این منظر که آیا این نقوش نمادین یا کاربردی هستند پرداخته شده است.

واژه‌های کلیدی: نقوش قندیلی، محراب‌های سنگی، محراب‌های کاشی، لوحه قبرهای طرح محرابی